METHODOLOGICAL ISSUES IN DIALECTICAL AND SOCIOLINGUISTIC RESEARCH

Alma-Ioana Gavril-Ursache (Mateiu)
PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract:Dialectology is an interdisciplinary field of study, covering both philology and geography and, in some aspects, history. Sociolinguistics brings, through sociological influences, a new direction in dialectological research, introducing a new trend and new research methods (linguistic geography and sociological study of dialectology), which has advantages and also disadvantages. What we are proposing through this paper is to systematize these difficulties, and also to provide a series of solutions to make the procedure of linguistic material sampling much easier.

Keywords: Dialectology, Sociolinguistics, Linguistic geography, Dialect survey, Methodological issues

Dialectologia este domeniul de studiu care se ocupă de analiza din punct de vedere diatopic al limbilor, descriind variantele teritoriale ale acestora, prin diferenţieri şi asemănări. Subdiviziunile limbii, din această perspectivă, sunt: dialectele, grupurile de graiuri, subdialectele sau graiurile şi idiolectele. Dialectologia, prin cercetările sale, mută atenţia de pe limba literară, în general utilizată în scris, pe limba vorbită, vie. „Dialectica […] a fost concepută ca studiu al unui anumit uz al limbii […] sau, cum se spunea pe atunci, desigur, nu fără temei, în căutarea adevărului"[1]. Cea mai utilizată, adecvată şi eficientă metodă de cercetare a dialectologiei este geografia lingvistică. Împrumutând tehnici şi instrumente din domeniul geografiei şi aplicându-le în studiul lingvistic, aceasta reuşeşte să creeze o imagine de ansamblu asupra împărţirii dialectale a unei limbi, fiind utilă nu doar în sine, ci şi altor domenii de studiu, ca: istoria limbii, istoria poporului, stilistica, teoria şi metodologia lingvisticii generale ş.a.

Sociolingvistica, altă ramură a lingvistii ce prezintă un aspect interdisciplinar, îmbinând domeniul sociologiei cu cel al lingvisticii, studiază efectul societăţii asupra limbii vorbite. Aceasta, având bazele bine consolidate în dialectologie, cercetează nu doar variaţiile diatopice şi diacronice, ci în special pe cele diastratice, iar în particular chiar şi pe cele diafazice şi, mai nou, diamezice. „simpla diacronie investighează formele lingvistice numai în *timp*, […] pentru a se obţine o viziune mai cuprinzătoare asupra fenomenului lingvistic, trebuie luată în consideraţie şi varietatea spaţială a limbii, completând diacronia cu *geografia lingvistică* […] la aceasta trebuie să adăugăm că este, de asemenea, necesar să se ţină seama de varietatea ‹‹verticală›› a limbii (între diverse straturi sociale şi culturale), precum şi de cea ‹‹stilistică›› (între diferite momente expresive)"[2]. Atât pentru cercetarea dialectală, prin metoda geografiei lingvistice, cât şi pentru cercetarea lingvisticii din punct de vedere sociologic, imperios necesare sunt cercetările de teren, surprinderea limbii vorbite, vii, a idiolectelor, folosind anumite tehnici şi instrumente. Bineînţeles, pe lângă avantajele vădite

[1] Eugen Coşeriu, Lingvistica textului. O introducere în hermeneutica sensului, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 2013, p. 30.
[2]Eugen Coşeriu, Sincronie, diacronie şi istorie. Problema schimbării lingvistice, versiune în limba română de Nicolae Saramandu, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1997, p. 192.

BDD-V4884 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:08 UTC)

ale acestor metode, ele aduc cu sine o serie de dezavantaje, de impedimente, pe care urmează să le abordăm.

„Un moment important în evoluţia studiilor de dialectologie este apariţia *geografiei lingvistice*, care se ocupă de descrierea şi reprezentarea geografică a fenomenelor lingvistice. Metoda constă în înregistrarea pe hărţi a unui număr de fapte lingvistice, permiţînd astfel observarea fenomenelor (fonetice, gramaticale etc.) pe arii întinse şi compararea realizărilor lor concrete în diferite puncte anchetate. […] Bazele geografiei lingvistice le-a pus elveţianul *Jules Gillieron*, elev al lui Gaston Paris, care publică la Paris, în 1880, *Le petit atlas phonetique du Valais roman (sud du Rhone)* şi între 1902-1910 *L`atlas linguistique de la France* – abreviat ALF (realizat împreună cu Edmond Edmont, cel care culege materialul lingvistic prin intermediul anchetei directe)”[3]. Ancheta dialectală este instrumentul de lucru prin care se prelevă material dialectologic, aceasta se realizează pe baza unui chestionar, ce cuprinde întrebări directe sau indirecte, libere sau punctuale, întocmit în prealabil de un cercetător. Chestionarul este primul instrument care se creează pentru a întocmi un studiu dialectal prin metoda geografiei lingvistice. După *Tratatul de Dialectologie Românească*[4], există mai multe tipuri de chestionare utilizate în anchetele dialectale, şi anume: o listă de cuvinte de „tradus” din limba literară în graiul local, o listă de cuvinte ce fac parte din anumite propoziţii şi fraze, ce trebuiesc transpuse în întregime din limba literară în graiul vizat sau o listă de întrebări, în general indirecte, vizând obiecte, acţiuni, însuşiri ce urmează să fie definite. De asemenea, chestionarele se împart în generale şi speciale, cele din urmă vizând în particular un anumit domeniu de cercetare. Aceste chestionare se compun, de asemenea, din întrebări directe şi/sau întrebări deschizătoare de discuţii libere, care ajută la înregistrarea textelor dialectale, utile pentru analiza teritorială a limbii. Totodată, chestionarele se creează şi în funcţie de intenţia cercetătorului. Dacă acesta urmăreşte, de exemplu, scopul elaborării unei anchete ce prezintă diferenţe sintactice, întrebările vor fi, în mod evident, diferite de cele ale unui cercetător ce vizează variaţiuni fonetice sau lexicale. Vom utiliza de acum termenul chestionar pentru a descrie un şir de întrebări ce urmăresc anumite aspecte ale limbii vorbite, la diferite niveluri (fonetic, lexical, morfologic sau chiar sintactic). Numărul întrebărilor este, de asemenea, un factor important în elaborarea unui chestionar, de-a lungul timpului s-au utilizat atât chestionare de 50-60 de întrebări, cât şi unele ce depăşesc cu uşurinţă 1000 de întrebări. Numărul depinde, în mod evident, tot de scopul anchetei. Pregătirea chestionarului presupune din start o cunoaştere aprofundată şi plurivalentă a cercetătorului atât în ceea ce ţine strict de domeniul de studiu, de scopul final al cercetării, cât şi în planul comunicării, al geografiei şi istoriei. În trecut s-au mai făcut de către specialişti serii de recomandări în ceea ce priveşte realizarea anchetelor dialectale, iar în lucrarea lui Stelian Dumistrăcel, *Ancheta dialectală ca formă de comunicare*[5] avem o redare a unei astfel de liste de recomandări după Hasdeu, acesta stipulează că nu este necesar ca informatorul să răspundă la toate întrebările, ci doar la cele în care este în deplină cunoştinţă de cauză; că cercetătorul are datoria de a arăta mereu cu precizie în ce localitate a descoperit forma lingvistică pe care o analizează; că fiecare termen urmărit trebuie pus într-un anumit context sau chiar în mai multe contexte în care este utilizat, pentru a se putea deduce sensul exact al cuvântului; că ancheta trebuie transcrisă fonetic cât mai fidel realităţii; că este necesară indicarea numelui, a vârstei, a meseriei, a gradului de şcolarizare, a stării civile, a istoricului deplasărilor şi a originii subiecţilor vorbitori şi a partenerilor acestora.

[3]Sorin Guia, Elemente de dialectologie română, Editura Vasiliana `98, Iaşi, 2014, p. 15.
[4] Valeriu Rusu (coord.), Tratat de dialectologie românească, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1984, p.14-16.
[5] Stelian Dumistrăcel (coord.), Ancheta dialectală ca formă de comunicare, Editura Academiei Române, Iaşi, 1997, p. 41-42.

BDD-V4884 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:08 UTC)

În primul rând, în ceea ce priveşte problemele de metodă ale acestui tip de cercetare, dificultăţile pot apărea la nivelul anchetei. Dacă ancheta este realizată în mod indirect, prin corespondenţi, aceşti corespondenţi trebuie aleşi într-un mod foarte obiectiv, să înţeleagă pe deplin scopul cercetării şi modul în care trebuie aceasta realizată. Un alt impediment în acest sens a constat în trecut în metoda de înregistrare efectivă a răspunsurilor, dacă în contemporaneitate, evoluţia tehnologiei ne este un adjuvant, prin metode moderne, facile şi eficiente a înregistărilor vocale, totuşi lucrurile nu au stat dintotdeauna aşa. Primele anchete dialectale se realizau în scris, răspunsurile fiind transcrise fonetic de către anchetator, de aceea nu putem afirma că aveau o precizie extraordinară şi nici nu le putem compara cu cele actuale. Dacă ancheta este realizată în mod direct, de către lingvistul-cercetător, plecat în teren pentru a preleva material dialectal, lucrurile stau puţin diferit, deşi, chiar şi în acest caz, pot apărea unele impedimente. De exemplu, una dintre condiţiile primare de succes a unei anchete dialectale este acomodarea lingvistică, ce presupune variaţia diafazică, şi anume, acomodarea discursului, a stilului acestuia, mai precis, la contextul comunicării, adică la indicii spaţio-temporali şi socio-culturali. Pesemne că noi, ca anchetatori, trebuie să ne acomodăm felul vorbirii la subiectul informator şi la situaţia de comunicare, acest fapt fiind important în primul rând pentru crearea unei zone de comfort pentru informator şi stimularea utilizării graiului local, a variaţiei diatopice a limbii, caracteristică zonei. Un alt aspect important, de notat aici, ar fi abilităţile sociale ale anchetatorului, acestea pot influenţa rezultatele studiului. Mai concret, dacă anchetatorul are calităţi oratorice, este sociabil şi se poate adapta uşor la persoane sau situaţii diverse, deci este maleabil, anchetele pot avea rezultate mai bune, veridice, şi, în plus, interviul în sine va decurge mult mai uşor şi natural. „Anchetatorul (culegătorul de informaţii) trebuie să fie familiarizat cu metodele de lucru pe teren, să utilizeze o varietate lingvistică apropiată de cea a informatorilor, să cunoască psihologia oamenilor simpli, să ştie să cîştige încrederea subiecţilor, să adopte un stil familiar, să nu se lase influenţat pe teren de cunoştinţele teoretice. Pe lîngă pregătirea necesară realizării unei anchete lingvistice, anchetatorul trebuie sp aibp un auz fin (n.b. şi nu doar auz fin, ci un soi de ‹‹ureche muzicală››), să cunoască tehnica transcrierii fonetice, să fie deprins cu aparatele de înregistrare”[6]. Lungimea chestionarului în sine este un alt factor important în reuşita finală a anchetei, la fel cum am mai menţionat. Deşi chestionarele lungi tind să acopere o serie mai vastă de detalii, sau abordează niveluri diferite ale limbii, şi ar aspira la exhaustivitate, acestea sunt foarte greu de pus în practică, pentru că subiectul informator, un om simplu şi cu puţine studii, ce are cu totul alte preocupări decât cele ale anchetatorului, dar despre acest subiect vom dezvolta ulterior, nu va avea efectiv răbdarea şi disponibilitatea de a răspunde la mii de întrebări. Putem adăuga aici, de asemenea, problema timpului, atât din punctul de vedere al informatorului cât şi a investigatorului, chestionarele foarte lungi presupun un timp de desfăşurare a anchetei direct proporţional, deci la rezultatele finale se va ajunge după un parcurs îndelungat şi sinuos. Precizasem anterior problema subiecţilor vorbitori, a informatorilor, care nu este deloc una de neglijat. Alegerea acestora este una extraordinar de importantă, atât în folosul geografiei lingvistice, şi mai ales în studiile socio-lingvistice. Subiectul ideal, dacă îl putem numi astfel, este un băştinaş, cu o şcolarizare medie[7], care nu a avut un contact îndelungat cu o altă zonă geografică (preferabil este să nu fi locuit în altă parte niciodată), căsătorit cu o persoană din aceeaşi zonă de studiu, cu o meserie caracteristică localităţii în care locuieşte, cu o dantură suficient de bună încât să poată pronunţa cuvintele

[6]Sorin Guia, Dialectologie română – studii şi corpus de texte, Editura Vasiliana `98, Iaşi, 2014, p. 16-17.
[7] „absenţa instrucţiei şcolare s-a dovedit o condiţie importantă (oamenii ‹‹inculţi››, şi, prin aceasta naturali, cu inteligenţă naturală au fost cei mai buni subiecţi), dar nu există o ‹‹reţetă››, întrucât şi cei cultivaţi (plurilingvii de exemplu) au gustul vorbirii dialectale şi conştiinţa acestui registru lingvistic” Stelian Dumistrăcel, Ancheta..., 1997, p. 57.

BDD-V4884 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:08 UTC)

corect şi un ultim aspect de luat în seamă, dar nu cel mai puţin important, să fie un om comunicativ. Şi dacă alegerea unui subiect vorbitor potrivit pare acum dificilă, mai dificil este următorul pas. Din punct de vedere teoretic, mai ales în studiile de tip socio-lingvistic, minimul subiectilor vorbitori ce trebuie chestionaţi într-un punct de anchetă este de patru, şi anume: un bărbat în vârstă, o femeie în vârstă, o femeie tânără şi un bărbat tânăr, astfel, făcând comparaţie între cele patru anchete desfăşurate în acelaşi sat (să spunem) putem extrage diferenţe, variante, atât de gen (bărbaţii nu vorbesc la fel ca femeile şi mai mult, dacă înainte se presupunea că femeile sunt mai conservatoare, păstrând mai bine graiurile locale, în ultimele decenii se observă o tendinţă de schimbare, femeile devenind mai atente cu uzul limbii literare, acest fapt datorându-se în primul rând emancipării femeii în general), cât şi de vârstă, de generaţie (evident aici este faptul că tinerii au tendinţa de a se apropia mai mult de varianta literară a limbii). Un alt aspect important de urmărit în alegerea subiecţilor vorbitori este clasa socială din care fac parte, şi, după cum am mai menţionat, meseria acestora. Aceasta poate influenţa idiolectul unui om, atât din punct de vedere lexical (lucrând într-un anumit domeniu este iminent faptul că utilizezi anumiţi termeni specifici), cât şi din punct de vedere fonetic (se observă o pronunţare mai pretenţioasă a celor ce fac parte din clasele sociale mai înalte). Un exemplu de descriere a unui subiect vorbitor ar fi: „Ioan Popescu, 63 de ani, 8 clase, apicultor, pasionat de bancuri, a făcut armata la Constanţa, este născut în satul Brădăţel, comuna Horodniceni şi locuieşte în locul natal, căsătorit cu o băştinaşă, are copii în străinătate". Menţionasem anterior punctele de anchetă, iar alegerea acestora este un alt aspect de luat în calcul în desfăşurarea unei cercetări dialectale. În primul rând, punctele de anchetă trebuie să fie din mediul rural, deoarece graiul local se păstrează cu mult mai bine în acest mediu, comparativ cu cel urban. În al doilea rând, satele ar trebui să fie alese dintre cele mai mici, mai puţin populate, deoarece satele compuse din mai puţini oameni sunt mai conservatoare decât cele mai dezvoltate. În cel de-al treilea rând, dar cel mai important este ca aceste puncte de anchetă să fie alese în funcţie de scopul final al cercetării, să fie cele mai potrivite, mai caracteristice pentru ceea ce ne-am propus noi, ca cercetători, să demonstrăm prin respectivele anchete dialectale. Un alt aspect important de adăugat aici ar fi faptul că în cadrul interpretării anchetelor dialectale este necesar să adăugăm câteva detalii importante despre locul în care au fost făcute anchetele, poziţia geografică, ocupaţia predominantă a sătenilor, câte ceva despre istoria locală, tot ceea ce poate avea o influenţă asupra felului sătenilor de a vorbi. De exeplu, dacă în sat a existat o mină, este evident că în limbajul uzual al sătenilor se vor întâlni anumiţi termeni din limbajul minerilor. De asemenea, anchetatorul trebuie să cunoască locul în care se desfăşoară acnheta, iar dacă acesta nu este unul familiar, are obligaţia de a se documenta în ceea ce priveşte caracteristicile punctului de anchetă. Un exemplu complet de descriere a punctului de anchetă este următorul, extras din lucrarea *Dialectologie română. Studii şi corpus de texte* publicată de Sorin Guia în 2014: „Localitatea Pîrteştii de sus, atestată pentru prima dată într-un document din 13 aprilie 1415 al domnitorului Alexandru cel Bun, este un sat din comuna Cacica, aşezat în zona de contact a podişului Suceava cu Obcina Humorului, la 20 de km de oraşul Gura-Humorului şi 35 de km de municipiul Suceava. Se învecinează la nord cu comuna Botoşana, la nord-est cu satul Humoreni din comuna Comăneşti, la est cu comuna Bălăceana, la sud-est cu comuna Ilişeşti, la sud cu comuna Păltinoasa şi oraşul Gura-Humorului, iar spre vest cu satele Cacica şi Pîrţeştii de Jos."[8]. Un aspect secundar, dar care nu trebuie neglijat, este locul în care se desfăşoară interviul propriu-zis, deoarece acest loc trebuie să fie liniştit, pentru a nu crea impedimente anchetei.

[8]Sorin Guia, Dialectologie..., 2014, p. 315.

BDD-V4884 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:08 UTC)

După ce aceste anchete au avut loc, iar materialele sunt înregistrate în diferite forme, următoarea etapă reprezintă transcrierea lor fonetică. Bineînţeles, şi la acest nivel pot apărea diferite dificultăţi. Una dintre ele ar fi aceea de a îşi alege un sistem de semne pentru transcriere fonetică corect, complet şi consecvent. Toate variaţiile fonetice trebuiesc notate ca atare, aşa că fiecăreia trebuie să îi corespundă un anumit semn diacritic, unic şi care să fie notat la fel de fiecare dată când se iveşte. Un astfel de sistem de semne, consacrat, este, de exemplu, cel utilizat în NALR[9]. Sistemul dezvoltat în ALR[10], pe de altă parte, are semne şi pentru ezitare, corectare sau sugerare, ceea ce subliniază faptul că întreaga anchetă este, de fapt, un act de comunicare cu trei participanţi: anchetatorul, informatorul şi chestionarul. Transcrierea fonetică are două caracteristici *sine-qua-non*, şi anume precizia şi fidelitatea. Aceasta trebuie să respecte îndeaproape adevărul pronunţiei şi să fie cât mai exactă. După ce anchetele au fost transcrise fonetic, se poate începe etapa de interpretare a rezultatelor.

În metoda geografiei lingvistice, primele rezultate se înregistrează pe hărţi. Aceste hărţi lingvistice sunt de mai multe tipuri, în funcţie de nivelul limbii vizat în anchetă, ele pot fi: fonetice, fonologice, morfologice, sintactice sau lexicale, iar în funcţie de interpretarea ultimă, acestea pot fi punctuale sau analitice şi interpretative sau sintetice. „Hărţile fonetice înregistrează: variante ale unui sunet în diferite puncte ale teritoriului anchetat […] şi ipostaze actuale şi anterioare ale unui sunet mai vechi (arhaismul şi inovaţia coexistînd pe un teritoriu lingvistic dat) […]. Hărţile fonologice notează sunetele cu valoare distinctivă (fonemele), în cazul în care acest aspect a fost urmărit în ancheta cu chestionar. […] Hărţile morfologice dau răspîndirea pe teren a formelor gramatice. […] Hărţile lexicale indică termenii care denumesc aceeaşi noţiune pe un domeniu lingvistic dat […]. Hărţile sintactice sunt mai rare, sintaxa fiind mai greu de obţinut cu ajutorul chestionarului şi, mai ales, fiind mai greu de cartografiat, date fiind dimensiunile sintagmelor. Totuşi, unele construcţii […] pot figura pe hărţi lingvistice. […] Hărţile punctuale (analitice) menţionează fiecare formă obţinută la punctul respectiv […]. Hărţile interpretative (sintetice), care presupun o elaborare din partea dialectologului, stabilesc […] arii de răspîndire a fenomenului respectiv”[11]. Un impediment în calea cartografierii poate consta în imposibilitatea de a reda pe o hartă un număr relativ mare de fapte de limbă, cercetătorul trebuie mereu să se limiteze la un număr rezonabil de date, caracteristice şi definitorii pentru zona anchetată. De asemenea, acest obstacol se întâlneşte cel mai des în anchetele cu scop sintactic, dimensiunile sintagmelor nefiind potrivite pentru hartă. Hărţile interpretative, pe de altă parte, pot prezenta dezavantaje din punctul de vedere al dialectologului, care se presupune că trebuie să-şi interpreteze rezultatele cercetărilor de teren în scopul elaborării acestor hărţi, iar ulterior să stabilească ariile şi zonele de „graniţă” sau de tranziţie.

Atlasele lingvistice, care se compun din aceste hărţi lingvistice, sunt, la rândul lor, de mai multe tipuri, şi prezintă, de asemenea, o serie de avantaje şi dezavantaje. În primul rând, putem grupa atlasele în funcţie de dimensiunile zonelor ce au fost anchetate, şi atunci am putea avea atlase regionale, naţionale sau chiar internaţionale. Apoi, am putea să le împărţim în funcţie de scopul anchetelor, şi există atlase lingvistice, dar şi etno-lingvistice, sau, mai nou, socio-lingvistice. Iar în al treilea rând, atlasele se pot categorisi şi în funcţie de ceea ce urmăresc, adică dacă evidenţiază variantele limbii, acestea se vor numi atlase de discontinuităţi, iar dacă vizează aspectele comune ale dialectelor, sunt unele de continuităţi. Avantajele acestor atlase, nu sunt numai cele care ajută la crearea unei imagini de ansamblu asupra unui dialect sau a unei limbi şi a studierii acesteia din diferite perspective, ci şi cele

[9]Noul Atlas Lingvistic Român pe Regiuni.
[10] Atlasul Lingvistic Român.
[11] Matilda Caragiu-Marioţeanu, Compendiu de dialectologie română (nord – şi sud-dunăreană), Editura ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1975, p. 61-64.

BDD-V4884 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:08 UTC)

care ajută la elaborarea unor principii teoretice în ceea ce priveşte teoria limbii, a schimbărilor lingvistice sau chiar a unor explicaţii istorice. Dezavantajele acestora, dacă le putem numi aşa, sunt, în mod cert, mai puţin numeroase decât avantajele, tocmai de aceea metoda este atât de utilizată. Totuşi, nu le putem trece cu vederea. În primul rând, dimensiunile reale ale acestor atlase sunt ample. În al doilea rând, interesul publicului larg pentru astfel de tipărituri este foarte scăzut. În al treilea rând, dar poate cel mai important, este faptul că prelevarea materialului dialectal ia destul de mult timp, iar cartografierea de asemnea, iar un atlas exhaustiv este imposibil de realizat, şi pentru a putea face o comparaţie între mai multe astfel de atlase (zonale) avem nevoie de ele în sincronie, ceea ce nu este întotdeauna uşor de realizat, ceea ce vrem să subliniem aici este că limba, fiind un organism viu şi dinamic, se află într-o continuă mişcare şi implicit schimbare, iar atlasele lingvistice nu pot surprinde aspectul acesta cu o foarte mare precizie. Un alt factor important de adăugat aici este extinderea ideii de cercetare în alte domenii adiacente, ceea ce a dat naştere, de exemplu, atlaselor folclorice.

În cele din urmă, interpretarea faptelor de vorbire, ultima etapă a cercetării dialectale, poate, de asemenea, întâmpina unele probleme de metodă. Un aspect pe care l-am mai menţionat, dar la alte niveluri, este importanţa specializării dialectologului. Dacă cunoaşterea acestuia este multilateral dezvoltată şi el dispune de toate abilităţile şi caracteristicile anterior menţionate, pe lângă faptul că îi va fi mai facilă colectarea efectivă a materialului, cu siguranţă şi interpretarea rezultatelor nu doar că va fi lesne de făcut, ci va fi şi cu mult mai integră, integrală şi invariabilă. Un lucru esenţial este ca interpretarea să fie obiectivă şi în acelaşi timp etică. Cercetătorul nu trebuie să se lase influenţat de ipoteză în constatarea concluziilor. Deşi poţi pleca într-o cercetare de la o anumită idee, şi pe parcursul informării şi a aplicării metodelor, acea idee să ţi se demonteze, încercarea de a omite intenţionat acest lucru nu poate fi benefic pentru rezultatul final al cercetării. Ba dimpotrivă, dacă ipoteza a fost demonstrat a fi falsă, se pot ajunge la nişte concluzii ce pot fi folosite ulterior în alte cercetări sau chiar în alte domenii. Un alt aspect important aici este ca interpretarea să tindă spre exhaustivitate. Deşi este greu, mai ales în acest domeniu, să cuprindem tot ce se poate cuprinde, este important să nu omitem măcar aspectele importante, esenţiale, care au un rol important în cercetarea noastră. De asemenea, reuşita interpretării este direct proporţională cu reuşita prelevării de material, dacă materialul este mai puţin ofertant, este iminent faptul că şi interpretarea va avea o calitate mai scăzută.

Ancheta dialectală stă între preocupările socio-lingvisticii sau a lingvisticii sociologice, „căci obiectul său de observaţie este, în mod fatal, limbajul, diferenţele lingvistice ce se manifestă în raport cu stratificarea socială”[12]. Din punct de vedere strict al cercetărilor socio-lingvisticii, impedimente pot apărea în primul rând din indisponibilitatea subiectului informator de a vorbi despre el însuşi, de asemenea, un lucru de luat în calcul ar fi starea de spirit a acestuia şi receptivitatea sa. Am putea adăuga aici raportul dintre anchetator şi informator, care trebuie să debuteze ca unul de amiciţie, de complot, chiar. Concret, important este ca subiectul vorbitor să se simtă confortabil, pentru a putea extrage cele mai valabile răspunsuri. Un ‹‹truc›› bun de ştiut aici ar fi: „‹‹constrângerile anchetei›› pot fi depăşite printr-o aparentă întrerupere a acesteia, prin întrebări ce provoacă emoţii puternice.”[13] Un alt obstacol în interpretarea de tip socio-lingvistic a limbii vorbite este presupunerea fără o bază teoretică a unor distincţii de gen, vârstă sau clasă. Doar pentru că mai mulţi dintre subiecţii vorbitori dintr-o anumită categorie utilizează aceeaşi termeni, nu ne lasă să afirmăm faptul că toţi vorbesc la fel, este vorba despre bazele ştiinţifice ce trebuie luate în calcul cu atenţie.

[12] Stelian Dumistrăcel, Ancheta..., 1997, p. 68.
[13] Ibidem, p. 49.

BDD-V4884 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:08 UTC)

În concluzie, atât în metoda geografiei lingvistice, cât şi în cea a sociologiei aplicată în lingvistică, problemele de metodă sunt suficient de numeroase, dar niciuna dintre acestea nu se poate să nu aibă vreo rezolvare, fie teoretică, fie, de cele mai multe ori, practică. Bineînţeles, în timpul cercetării de teren cu scopul prelevării de material lingvistic pot apărea mult mai multe piedici sau momente de cumpănă, dar, din fericire, avantajele acestor metode şi numărul mare de rezultate ce dau roade, este cu mult mai important decât numărul de dezavantaje sau probleme. Aşadar, putem afirma cu certitudine că metoda geografiei lingvistice este, cel puţin până la momentul acesta, apogeul studiilor dialectale, iar cercetările de natură socio-lingvistică, tendinţă cu mult mai nouă, mai ales pe teritoriu românesc, este cu adevărat o încununare a acestor studii, aducând precizie şi detaliere, punând limba în contextul societăţii şi societatea în context lingvistic.

BIBLIOGRAPHY

Caragiu-Marioţeanu, Matilda, *Compendiu de dialectologie română (nord – şi sud-dunăreană)*, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1975

Coşeriu, Eugen, *Lingvistica textului. O introducere în hermeneutica sensului*, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, Iaşi, 2013

Coşeriu, Eugen, *Sincronie, diacronie şi istorie. Problema schimbării lingvistice*, versiune în limba română de Nicolae Saramandu, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1997

Dumistrăcel, Stelian (coord.), *Ancheta dialectală ca formă de comunicare*, Editura Academiei Române, Iaşi, 1997

Guia, Sorin, *Elemente de dialectologie română,* Editura Vasiliana `98, Iaşi, 2014

Guia, Sorin, *Dialectologie română – studii şi corpus de texte,* Editura Vasiliana `98, Iaşi, 2014

Rusu, Valeriu (coord.), *Tratat de dialectologie românească,* Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1984

BDD-V4884 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:53:08 UTC)